ISSN – 0136–8168. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Випуск 61. С. 442–451
Visnyk of the Lviv University. Series Law. 2015. Issue 61. P. 442–451

УДК 343

ЗАХИСТ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДІВ І САМОСТІЙНОСТІ СУДДІВ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ СУДІВНИЦТВА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

В. Нор, С. Білостоцький

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна

Досліджено питання конституційного статусу Вищої Ради Юстиції України та Національної Ради Судівництва Республіки Польща. Зазначено важливість закріплення їхнього статусу і завдань на конституційному рівні, з огляду на сучасні стандарти правосуддя. Доведено, що ефективність реформ правосуддя в Польщі та висока оцінка їх на міжнародному рівні багато в чому пов'язані з діяльністю Національної Ради Судівництва, основним завданням якої є захист незалежності та самостійності суддів. Вказано, що Конституційний Трибунал Республіки Польща визначив статус Національної Ради Судівництва, як спеціального, самостійного центрального органу державної влади, функції якого пов'язані зі судовою владою. Національна Рада Судівництва не належить до системи органів правосуддя з огляду на спосіб її формування, завдання, компетенцію.

Запропоновано у Конституції України закріпити низку положень, які визначатимуть завдання діяльності Вищої Юстиції України: 1) судова влада України є незалежною від інших влад; 2) Вища Рада Юстиції України є незалежним конституційним органом державної влади, обов'язком якої є захист незалежності судів і самостійності суддів; 3) Вища Рада Юстиції України має право звернення до Конституційного суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України, пов'язаних з діяльністю судів та забезпеченням прав суддів; 4) повноваження Вищої Ради Юстиції України визначені спеціальним законом.

Ключові слова: Вища Рада Юстиції, Національна Рада Судівництва, незалежність судів і самостійність суддів, міжнародні стандарти правосуддя.

Реформування Вищої Ради Юстиції України – одне з ключових питань сьогодення. В українському суспільстві довіра до судової влади є дуже низькою. Правосуддя значною мірою асоціюється з корупцією, безкарністю суддів, їхнім утаємниченим призначенням на адміністративні посади, залежністю від легіслативи та юдикативи. Такий стан речей не викликає захоплення в суддів, що мимохіть стали заручниками системи, в якій доводиться виживати, а не працювати. Відновлення авторитету органів правосуддя, створення ефективних механізмів захисту основоположних прав і свобод людини, забезпечення справедливості, незалежності судів і самостійності суддів у процесі здійснення правосуддя – питання, які постійно стають предметом дискусії в українському суспільстві. Забезпечення цих вимог значною мірою залежить від відновлення довіри до Вищої Ради Юстиції України, перетворення її з органу, який «карає», на інституцію, що захищає незалежність судової влади. У розроблених концепціях реформування судової системи України наголошено на необхідності зміни статусу Вищої Ради Юстиції. Прийнятий у лютому місяці 2015 р. закон «Про забезпечення права на справедливий суд», головно, вирішує окремі дискусійні питання процесуального характеру діяльності Вищої Ради Юстиції [10].

© Нор В., Білостоцький С., 2015

Мета нашого дослідження – проаналізувати та порівняти конституційний статус Національної Ради Судівництва та Вищої Ради Юстиції для встановлення дискусійних питань та проблем, визначення можливих шляхів їхнього усунення.

Питанням конституційного статусу, організації та діяльності Національної Ради Судівництва Республіки Польща присвячено чимало досліджень польських науковців А. Балабана, Б. Банашака, Л. Гарліцького, Я. Гудовського, А. Стшембоша [21, 22, 23, 30, 31, 43]. Конституційний статус Вищої Ради Юстиції України та необхідність її реформування були предметом досліджень В. Д. Бринцева, О. В. Гончаренка, І. В. Назарова, А. О. Селіванова, М. Запорожця та інших [1, 2, 5, 7 14, 19]. Проте досліджень порівняльного характеру, на жаль, немає.У Європі принципи організації, діяльності органів правосуддя формувалися впродовж другої половини XX ст. Вони імплементовані в систему цінностей Європейського Союзу, знайшли своє вираження у низці міжнародно-правових актів, немало з яких визнала Україна**.**

Незалежність судової влади є однією з головних умов забезпечення верховенства права та основоположною гарантією справедливого судового розгляду. Згідно з міжнародними актами, її має забезпечувати конституційний орган – Судова рада (Вища Рада Правосуддя) [3]. Його головною метою та завданнями мають бути: забезпечення незалежності судів, ефективності та якості правосуддя, створення необхідних інструментів для оцінки системи правосуддя, відображення стану послуг, звернення до відповідальних органів влади з тим, щоб вони вжили заходів для поліпшення відправлення правосуддя (п. 8, п. 10) [3, с. 148–167].

Це можна зреалізувати шляхом відбору та призначення суддів, оцінюванням їхньої діяльності, просуванням по службі, вирішенням дисциплінарних та етичних питань, контролем та управлінням самостійним бюджетом, адмініструванням судів, навчанням суддів, захистом іміджу правосуддя, наданням висновків іншим гілкам державної влади з питань, пов’язаних з діяльністю судів, співпрацею з іншими органами на національному, європейському та міжнародному рівнях, прозорістю та підзвітністю перед громадськістю (п. 42) [3, с. 148–167].

Для цього Судова рада має бути автономним органом судової влади, що уможливлювало б здійснення індивідуальними суддями своїх функцій незалежно від будь-якого контролю з боку виконавчої й законодавчої влад та без неправомірного тиску ізсередини судової системи (п. 12), Судова рада мусить перебувати поза ієрархією судової системи (п. 13), уникати будь-якого зовнішнього тиску політичного, ідеологічного чи культурного характеру (п. 14), складатися або повністю зі суддів, або мати змішаний склад суддів та несуддів (п. 16). У змішаному складі Ради щонайменше половина членів має бути суддями, обраними їхніми колегами [7, с. 177–179].

У країнах Західної Європи виділяють дві моделі організації Судових рад: північна (Швеція, Данія, Норвегія) та південна (французько-італійська, іспансько-португальська) [35, s. 110, 125]. Особливістю першої моделі є те, що не існує єдиного органу, покликаного забезпечувати незалежність судів і самостійність суддів, повноваження поділені між різними органами та інституціями. Друга характеризується ліберальною позицією у системі органів державної влади. Повноваження рад, головно, зводяться до надання висновків з питань призначення кандидатів на посади суддів та дисциплінарної відповідальності суддів [35, s. 114]. Держави Центрально-Східної Європи у створенні Судових рад за зразок брали південну модель устрою [35, s. 125].

З огляду на суттєві відмінності судових систем європейських країн Україна має використовувати їхній досвід з урахуванням історичних, національних, ментальних особливостей і традицій, модельних подібностей судових систем,

практичних результатів проведених реформ. Із країн постсоціалістичного табору Центрально-Східної Європи найактивніше реформування судової влади здійснювала та продовжує здійснювати Республіка Польща [21]. Тому досвід її може бути дуже корисним. Успішність реформ багато в чому залежить від конституційного закріплення статусу вищих органів державної влади.

Завдання Вищої Ради Юстиції та Національної Ради Судівництва.

У Конституції України від 28.06.1996 р. Вища Рада Юстиції (ВРЮ) вміщена у розділі VIII «Правосуддя» (ст. 131) [12, 13]. Перелік повноважень визначений імперативно: 1) внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх із посад; 2) прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо сумісності; 3) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Згідно з Конституцією Республіки Польща від 02.04.1997 р., Національна Рада Судівництва (НРС) включена до розділу VIII «Суди і Трибунали» (ст. 186, ст. 187) [32]. Основним її завданням є захист незалежності судів та самостійності суддів.

Закріплення на конституційному рівні обов'язку забезпечувати незалежність судів у розділі, пов'язаному із судовою владою, засвідчує, що вона незалежна від законодавчої і виконавчої влад, покликана збалансовувати судову з іншими ланками влад, захищати її від сторонніх впливів.

Конституційне закріплення незалежності судової влади вказує на те, що держава визнає і гарантує дотримання міжнародних стандартів незалежності судової влади як однієї з фундаментальних ознак правової держави. Це зобов'язує законодавця визначитися з розумінням поняття «незалежність судів і самостійність суддів» та встановити повноваження інституції на підставі цієї дефініції. Закріплення в Конституції Республіки Польща спеціального статусу НРС породило низку дискусій серед науковців: 1) чи ця інституція є найвищим позасудовим органом влади у судовій системі; 2) чи цей орган є органом суддівського самоврядування; 3) чи є він державним правоохоронним органом і органом контролю, що поєднує в собі адміністративні та самоврядні функції [22, s. 79–88; 22, s. 6–12; 23, s. 817; 26, s. 12–15; 31; 52, s. 10–11]. Певні акценти розставив Конституційний Трибунал, зазначивши, що НРС є спеціальним, самостійним, центральним органом державної влади, функції якого пов'язані з судовою владою. НРС не може належати до системи судових органів з огляду на спосіб її формування (учасниками формування складу є три гілки влади), завдань, компетенції (має право звертатися до Конституційного Трибуналу щодо конституційності нормативних актів). Крім того, вона не наділена правом здійснювати судочинство (ч. 2 ст. 10,ч. 1 ст. 175 Конституції) [53; 54; 55]. Її завдання – посередництво між законодавчою та виконавчою владами у справі прийняття рішень з питань, пов'язаних із функціонуванням судів, репрезентація їхніх інтересів [30, s. 330]. Конституційний Трибунал розтлумачив зміст понять «незалежність судів» (niezależność sądów) та «самостійність суддів» (niezawisłość sędziów) з огляду на завдання НРС [56, s. 255]. Під незалежністю судів треба розуміти організаційну і функціональну відокремленість судових органів від інших органів державної влади, що надає їм певної самостійності у питаннях розгляду справ і прийнятті рішень, а під самостійністю суддів – таку діяльність судді, яка ґрунтується виключно на праві, відповідно до сумління та його внутрішньої волі, виявляється через його безсторонність до учасників процесу, він не перебуває під

впливом позасудових органів, характеризується самостійністю щодо судових та інших органів влади, є незалежним від політичних чинників [57].

У Конституції України відсутня норма, яка б гарантувала незалежність суду, на відміну від Конституції Польщі, де стверджується, що «Суди і Трибунали є незалежними» від інших влад (ст. 173) [32]. Конституція України гарантує незалежність суддів (ст. 126, ст. 129), однак не зазначено, який орган державної влади є відповідальним за забезпечення цієї незалежності. Це породжує неоднозначність у розумінні ролі ВРЮ в системі органів державної влади [2, с. 305; 5, с. 12; 14, с. 57]. Так, А. Георгіца, відносить ВРЮ до системи органів суддівського самоврядування [4, с. 307]. Інші науковці стверджують, що ВРЮ виконує функції контрольно-наглядового органу (щодо адміністративної та дисциплінарної діяльності суддів і прокурорів) [12, с. 667; 13, с. 926; 20, с. 146]. Наприклад, проф. А. Селіванов доводить, що ВРЮ не входить до судової системи і судоустрою, оскільки вирішує організаційні питання для відправлення правосуддя [19, с. 290]. В. Бринцев вважає, що її треба віднести до органів управління в системі судової влади, яка водночас виконує роль вагомої складової загального механізму стримувань і противаг у системі поділу влад [2, с. 305]. Зауважимо, що ця інституція є витвором модерної епохи і не цілком узгоджується з теорією поділу влад на три гілки. Конституційний суд України у своїх рішеннях, пов'язаних з аналізом положень Закону України «Про Вищу раду юстиції», не визначив місця ВРЮ в системі органів державної влади [8; 15; 16; 17; 18]. Така неоднозначність дає можливість законодавчій владі встановлювати приписи, що ставлять під сумнів незалежність судової влади.

Закріплення повноважень НРС у Законі Республіки Польща «Про Національну Раду Судівництва», а не Конституції, дає змогу оперативніше реагувати на виклики, які ставить суспільство перед державою в питаннях забезпечення незалежного та справедливого правосуддя. Так, Законом «Про Національну Раду Судівництва» в редакції 1989 р. до повноважень НРС було віднесено: 1) розгляд кандидатур на заняття посади судді в Найвищому Суді, Вищому адміністративному суді, загальних і військових судах та внесення подань Президентові Польської Народної Республіки на їхнє призначення; 2) розгляд заяв і прийняття рішень з питань переведення суддів на іншу посаду з врахуванням їхнього статусу; 3) визначення загальної кількості членів Дисциплінарного суду та Вищого дисциплінарного суду, встановлення загальної кількості членів дисциплінарних судів, що обиратимуться загальними зборами суддів Найвищого Суду, Вищого адміністративного суду, загальними зборами суддів воєводських судів; 4) надання згоди на продовження зайняття посади судді особою, якій виповнилося 65 років; 5) викладення думки про засади професійної суддівської етики; 6) заслуховування інформації Першого Голови Найвищого Суду, Міністра Справедливості, Голови Вищого адміністративного суду і керівника Вищого дисциплінарного суду про діяльність судів та формування пропозицій щодо стану суддівських кадрів; 7) викладення пропозицій, пов'язаних зі зміною судоустрою, та з інших питань, пов'язаних із засадами функціонування судів; 8) проведення аналізу проектів правових актів, пов'язаних зі судочинством; 9) висловлення думки щодо програми навчання кандидатів на посаду судді (аплікантів), обсягів, способів складання суддівських екзаменів та встановлення їхніх результатів, визначення критеріїв оцінки роботи асесорів суду; 10) висловлення думки щодо питань, внесених для обговорення Ради від Президента, інших органів державної влади чи загальних зборів суддів, пов'язаних зі суддями чи судами [49]. Закон «Про Національну Раду Судівництва» від 2001 р. ці повноваження розширив: надано право на звернення до Конституційного

Трибуналу щодо відповідності Конституції нормативних актів, що стосуються незалежності судів і самостійності суддів; право на розгляд звернень щодо відставки суддів, повернення на посаду суддів, які перебувають у відставці; обрання дисциплінарного речника для загальних судів; надання висновків щодо призначення та звільнення голови та заступника голови загального суду, військових судів; затвердження збірника (кодексу) засад професійної суддівської етики і здійснення нагляду за їхнім дотриманням; висловлювання думки про стан кадрового забезпечення судів; аналіз та подання висновків щодо проектів нормативних актів, пов'язаних з оплатою праці суддів та подання власних пропозицій [50].

Зазначений обсяг повноважень дає можливість НРС активно захищати незалежність судів та самостійність суддів від будь-яких впливів на них.

Починаючи з 01.01.2007 р., НРС отримала окреме фінансування з державного бюджету, ставши адміністративно, організаційно і фінансово незалежним органом в системі конституційних органів державної влади [25, s. 169].

НРС бере активну участь у розробці та аналізі законопроектів, пов'язаних із реформуванням судової системи, створенні належних умов праці суддів, збільшенні бюджетного фінансування судової влади, забезпеченні високого професійного рівня суддів, дотриманні засад професійної етики [27, 28, 29, 36, 37, 38, 41, 42, 48].

Так, НРС піддала критиці проект закону про обмеження, пов'язані з виконанням публічних функцій. Виступила проти пропозиції обнародування декларацій суддів, прокурорів та членів їхніх сімей. Свою позицію обґрунтовувала тим, що надання публічності відомостям про майновий стан зазначених категорій посадовців може негативно вплинути на здійснення правосуддя та правоохоронну діяльність. У випадку зі суддями це може спричинитися до порушення незалежності суддів [28, s. 4–23].

18.08.2011 р. парламент прийняв Закон про зміну Закону – Право про устрій загальних судів та деяких інших законів, який набув чинності 28.03.2012 р. [51]. Цей правовий акт викликав доволі неоднозначне ставлення в громадськості та серед правників [39]. На переконання НРС, нововведення є такими, що порушують принцип розподілу влад, незалежності судової влади через домінування виконавчої над судовою шляхом зміцнення двовладдя в спосіб перерозподілу повноважень між директором та головою суду, формальній адміністративній залежності директора від голови та його безпосередній адміністративній підпорядкованості Міністрові Справедливості. З огляду на адміністративні повноваження директора закладено формулу конфлікту між ним та головою суду. Наділення Міністра Справедливості правом створювати суди, визначати їхнє місцезнаходження та підсудність справ є порушенням права громадян на справедливий судовий розгляд. Порушується принцип незалежності судді, оскільки порушуються гарантії незмінності судді – заборона переведення судді з одного суду до іншого без його згоди. Опосередковано створюються механізми впливу органів виконавчої влади на суддю шляхом укладання механізмів адміністративного контролю (індивідуальні плани вдосконалення та критерії оцінки роботи). Звернення до Трибуналу позитивно оцінило Об'єднання Польських Суддів «Юстиція» [24, 44, 45, 46, 47].

01.01.2013 р. набуло чинності розпорядження Міністра Справедливості від 05.10.2012 р. про ліквідацію 79 районних судів, що становить 24,6 % від їхньої загальної кількості [33, 40]. НРС, виступаючи проти такої ініціативи, звернулась до Конституційного Трибуналу про визнання неконституційними положень закону про право Міністра Справедливості ліквідовувати суди. Конституційний Трибунал визнав дії Міністра конституційними, зазначивши, що запровадження чи ліквідація судів не є зміною судової системи, а захист самостійності суддів у спосіб гаранту-

вання неусувальності та заборони переведення не є «самоціллю», а знаряддям, яке сприяє реалізації конституційного права до суду [58]. Разом з тим НРС, відстоюючи незалежність судової влади від виконавчої, досягнула бажаного результату. З 01.01.2015 р. було відновлено діяльність 41 суду, а з 01.07.2015 р. відновлять ще 34 суди, усього 75 з 79 судів [34, s. 5, 41].

13.12.2014 р. голова партії Право і Справедливість Я. Качинський, даючи оцінку результатам виборів до органів місцевого самоврядування, поставив під сумнів самостійність суддів, ствердивши, що вони будуть «приховувати факти фальшування», бо перебувають під впливом Президента Польщі та голів судів. НРС засудила такі висловлювання, зазначивши, що вони «тероризують суди», підривають повагу до них, втягують у політичні ігри [42].

У питаннях підготовки кандидатів у судді та підвищення кваліфікації суддів НРС відстоює позицію, що, згідно зі стандартами Європейського Союзу, такі інституції не можуть підпорядковуватися органам виконавчої влади (Міністрові Справедливості), а виключно судовим органам, яким є НРС [29].

Результатом такої діяльності НРС є висока оцінка діяльності судів незалежними міжнародними інституціями.

З аналізу звіту Вищої Ради Юстиції України про результати діяльності в 2013 р. випливає, що вона займалася внесенням подань Президентові України про призначення кандидатів на посади суддів, розглядом подань рад суддів щодо призначення суддів на адміністративні посади, прийняттям рішень про звільнення суддів з посад, розглядом скарг суддів на рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України стосовно притягнення їх до дисциплінарної відповідальності [11]. Заради справедливості зазначимо, що право надавати висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судової системи та діяльності Верховного Суду України, право звертатися до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції і законів України віднесено до компетенції Пленуму Верховного Суду України (ст. 45) [9]. Пленум Верховного Суду України є колегіальним органом, до складу якого входять усі судді Верховного Суду України. Делегування Пленуму зазначених вище повноважень не цілком узгоджується з міжнародними стандартами правосуддя щодо забезпечення незалежності судів та самостійності суддів, з огляду на статус Верховного Суду України в системі судів загальної юрисдикції – найвищий судовий орган, та складу Пленуму, який не репрезентує увесь суддівський корпус України.

Отже, діяльність НРС спрямована на забезпечення незалежності судів від інших органів влади та статусної і процесуальної самостійності суддів, у той час, як діяльність ВРЮ зводиться до призначення і звільнення суддів на посади та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Підсумуємо:

1. У Конституції України потрібно закріпити положення про те, що судова влада України є незалежною від інших влад.

2. Конституція України має містити положення про те, що Вища Рада Юстиції України є незалежним конституційним органом державної влади, обов'язком якої є захист незалежності судів і самостійності суддів.

3. На конституційному рівні треба закріпити за Вищою Радою Юстиції України право звернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України, пов'язаних з діяльністю судів та забезпеченням прав суддів.

4. У Конституції України потрібно наголосити, що повноваження Вищої Ради Юстиції України визначаються спеціальним законом.

5. На законодавчому рівні варто розширити повноваження Вищої Ради Юстиції України, передавши їй не властиві для інших інституцій повноваження.

Стаття: надійшла до редакції 05.03.2015
прийнята до друку 01.07.2015

Список використаної літератури

1. *Бринцев В. Д.* Вища рада юстиції: міжнародний досвід формування та нормативно-правове забезпечення її діяльності в Україні / В. Д. Бринцев // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – №12 (124). – С. 32–36.
2. *Бринцев В. Д.* Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади / В. Д. Бринцев. – Харків : Право, 2010. – 462 с.
3. Висновок №10(2007) «Судова рада на службі суспільства», Консультативної ради європейських суддів, Страсбург, 23 листопада 2007 року, CCJE (2007) 5) // Міжнародні стандарти незалежності суддів : зб. документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – С. 148–167.
4. *Георгіца А. З.* Конституційне право зарубіжних країн / А. З. Георгіца. – Чернівці : Рута, 2001.
5. *Гончаренко О. В*. Вища рада юстиції як орган державного управління у сфері формування суддівського корпусу України / О. В. Гончаренко // Вісник Вищої Ради Юстиції. – 2010. – № 2. – С. 12–21.
6. Європейська хартія про статус суддів від 8-10 липня 1998 року // Міжнародні стандарти незалежності суддів : зб. документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008 – С. 177-179.
7. *Запорожець М.* Система органів організаційного забезпечення діяльності судів України / М. Запорожець // Право України. – 2004. – №2. – С. 72–75.
8. Закон України Про Вищу раду юстиції від 22 січня 1998 року №22/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №25, ст. 146.
9. Закон України Про судоустрій і статус суддів від 7 липня 2010 року №2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41, / № 41–42; № 43; № 44-45, ст. 529.
10. Закон України Про забезпечення права на справедливий суд від 12.02.2015. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19/page8.
11. Інформація про результати діяльності Вищої ради юстиції за 2013 рік. – Режим доступу : http://www.vru.gov.ua/statistics/24.
12. Конституція України. Науково-практичний коментар / за ред. В. Я. Тація. – Харків : Право ; К. : Ін Юре, 2003. – 806 с.
13. Конституція України. Науково-практичний коментар. – 2-ге вид., перероб. і доп. / за ред. В. Я. Тація. – Харків : Право, 2011. – 1126 с.
14. *Назаров І. В.* Правовий статус Вищої Ради юстиції / І. В. Назаров – Харків : Право, 2006. – 208 с.
15. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Вищої ради юстиції щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини першої статті 131 Конституції України стосовно внесення Вищою радою юстиції подань про призначення суддів на посади (справа про призначення суддів) від 16 жовтня 2001 року №14-рп/2001, Справа №1-8/2001. – Режим доступу : http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9403
16. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої і четвертої статті 1, абзацу другого пункту 8 частини першої статті 18, частини першої статті 25, пунктів 1, 2, 4 частини першої статті 30, частини першої статті 31, частини першої статті 32, пункту 2 частини другої статті 33, пункту 2

частини другої та частини третьої статті 37, статей 38 і 48 Закону України «Про Вищу раду юстиції» (справа про Закон України «Про Вищу раду юстиції») від 21 травня 2002 року №9-рп/2002, Справа №1-3/2002. – Режим доступу : http://www.ccu.gov.ua/uk/-doccatalog/list?currDir=9448

17. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 63 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень статті 18 Закону України «Про Вищу раду юстиції» (справа щодо припинення повноважень члена Вищої ради юстиції) від 17 квітня 2008року №7-рп/2008, справа№1-21/2008. – Режим доступу : http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9955
18. Рішення Конституційного суду України у справі у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 11 березня 2011 року №2-рп/2011, справа №1-4/2011. – Джерело доступу : http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog...
19. *Селіванов А. О.* Конституція. Громадянин. Суд. Професійні та суспільні погляди / А. О. Селіванов. – К. : Рада, 2009. – 559 с.
20. *Скакун О. Ф.* Теория государства и права / О. Ф. Скакун. – Харьков : Консум, 2000. – 703 с.
21. *Bałaban A*. Krajowa Rada Sądownictwa – regulacja konstytucyjna i rola w systemie władzy sądowniczej / A. Bałaban // Skrzydło W. Sądy i Trybunały w konstytucji i praktyce. – Warszawa, 2005. – S.79–88.
22. *Bałaban A*. Zasada niezależności sądów i jej realizacja / A. Bałaban // Krajowa Rada Sądownictwa. – 2012. - N 2. – S. 6–12.
23. *Banaszak B*. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz / B. Banaszak. – Warszawa : Wydawnictwo C. H. Beck, 2009. – 1152 s.
24. *Błaszczyk W*. Opinia prawna co do konstytucyjności art. 20 pkt 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 16 lutego 2012 roku [Elektroniczny zasób] / W. Błaszczyk. – Tryb dostępu : http:// www.iustitia.pl.
25. *Celej M*. Działalność Krajowej Rady Sądownictwa w latach 1989-2009 / M. Celej // Krajowa Rada Sądownictwa. XX-lecie działalności. – Warszawa, 2010. – 432 s.
26. *Dąbrowski S*. Niezawisłość sędziów – gwarancje ustrojowe i zagrożenia / S. Dąbrowski // Krajowa Rada Sądownictwa. – 2012. – N2. – S.12–15.
27. Informacja Krajowej Rady Sądownictwa dotycząca problematyki polskiego sądownictwa z dnia 26 marca 2003 r. [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : *ww.krs.pl*.
28. Informacja z działalności Krajowej Rady Sądownictwa w 2008 r. // Krajowa Rada Sądownictwa. – 2009. – N 3. – S. 4–23.
29. Informacja z działalności Krajowej Rady Sądownictwa w 2013 r. [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : *ww.krs.pl.*
30. *Garlicki L.* Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu / L. Garlicki. – Warszawa : LexisNexis, 2014. – 424 s.
31. *Gudowski J*. Historia Krajowej Rady Sądownictwa [Elektroniczny zasób] / J. Gudowski. – Tryb dostępu : http://www.krs.pl.
32. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. // Dziennik Ustaw. – 1997. – Nr 78, poz. 483.
33. *Lukaszewicz A*. Sędziowe zapowiadają ucieczkę w stan spoczynku [Elektroniczny zasób] / A. Lukaszewicz. – Tryb dostępu : http:// www.rp.pl/artykuł/61797, 765503
34. *Lewandowska A***.** Wracają małe sądy / A. Lewandowska // Na wokandzie, 2015. – N 1(23). – S. 5.
35. *Mikuli P*. Rady sądownictwa w Europie / P. Mikuli. // Krajowa Rada Sądownictwa. XX-lecie działalności. – Warszawa, 2010. – 432 s.
36. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 7.10.2009 r. // Krajowa Rada Sądownictwa. – 2010. – N 1. – S.4–5.

37. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19.11.2009 r. // Krajowa Rada Sądownictwa. – 2010. – N 1. – S. 6–7.
38. Opinia Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 09.09.2009 r. // Krajowa Rada Sądownictwa. – 2009. – N 4. – S. 6–14.
39. Reforma w sądach - nowela opublikowana [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : http:// lexpolonica.lexis.pl/aktualność/reforma-w-sądach-nowela-opublikowana
40. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2012 r. w sprawie likwidacji sądów // Dziennik Ustaw. – 2012. – Poz.1121.
41. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją art.22 oraz art.23 ustawy z dnia 22 grudnia 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : http://www.krs.pl/main2.php?search=z+dnia+7+lutego+2012
42. Stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z 29 grudnia 2014 r. w spawie niezależności sądów i niezawisłości sędziów [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : http://www.krs.pl/pl/
43. *Strzembosz A*. Transformacja w polskim sądownictwie // Budowanie instytucji państwa 1989–2001 w poszukiwaniu modelu [red. I. Jackiewicz]. – Warszawa, 2004.
44. Uchwała przedstawicieli sędziów okręgowych i rejonowych z dnia 2 marca 2012 r. [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : www.krs.pl/admin/files/201165.pdf
45. Uchwała w sprawie zmian prawa o ustroju sądów powszechnych i Okrągłego stołu dla wymiaru sprawiedliwości z dnia 4 lipca 2011 roku [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : www.justitia.pl
46. Uchwała w sprawie waloryzacji wynagrodzeń sędziów z dnia 4 lipca 2011 roku [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : www.justitia.pl
47. Uchwała w sprawie zmian ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 5 lipca 2011 roku [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : www.justitia.pl
48. Uchwała w sprawie wynagrodzeń sędziów z dnia 5 lipca 2011 roku [Elektroniczny zasób]. – Tryb dostępu : www.justitia.pl
49. Ustawa z dnia 20 grudnia 1989 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa // Dziennik Ustaw. 1989. – N. 73, poz. 435.
50. Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. O Krajowej Radzie Sądownictwa // Dziennik Ustaw. – 2001. – N. 100, poz. 1082.
51. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw // Dziennik Ustaw. – 2011. – N. 203, poz. 1192.
52. *Wasileski A*. Władza sądownicza w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej / A. Wasileski // Państwo i prawo. – Rok LII, 1998. – Zeszyt 7 (629). – S. 3–20.
53. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 grudnia 1999 r., sygn. P 6/99 // Monitor Polski. – 1999. – N. 40, poz. 611.
54. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lipca 2005 r., sygn. akt K 28/04 // Dziennik Ustaw. – 2005. – N. 143, poz. 1208.
55. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 listopada 2007 r., sygn. akt SK 43/06 // Dziennik Ustaw. – 2007. – N. 227, poz. 1680.
56. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99 // Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Ustaw. – 1999. – N. 3, poz. 41.
57. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06 // Dziennik Ustaw. – 2007. – N.204, poz. 1482.
58. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27.03.2013 r. sygn. akt K 27/12 // Dziennik Ustaw. – 2013, poz. 448.

Стаття: надійшла до редакції 23.04.2015
прийнята до друку 01.07.2015

PROTECTION OF THE JUDICIARY FREEDOM AND INDEPENDENCE OF JUDGES IN THE ACTIVITY OF THE NATIONAL COUNCIL OF JUSTICE OF THE POLISH REPUBLIC: EXPERIENCES FOR UKRAINE

V. Nor, S. Bilostots'kyi

Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska Str., 1, UA – 79000 Lviv, Ukraine

The issues of the constitutional status of the High Council of Justice of Ukraine and the National Council of Justice of the Polish Republic are highlighted. The necessity of their status and tasks fixation on the constitutional level, viewing the current standards of justice, is emphasized. The efficiency of the justice reforms in Poland and their appraisal on the international level are proved to be closely associated with the National Council of Justice activity. The Constitutional Tribunal of the Polish Republic has designated the status of the National Council of Justice as special, independent, central body of the state power with its functions closely linked to the judiciary. The National Council of Justice does not belong to the judiciary, taking into account the mode of its formation as well as tasks and competence.

Having researched the organizational and functional issues of the National Council of Justice of the Polish Republic, of other European states as well as international acts that define the standards of the supremacy of law enforcement, the authors propose to fix in Ukraine's Constitution a number of provisions that will determine the tasks of the High Council of Justice of Ukraine and the main principles of its activity: 1) the judiciary of Ukraine is an independent brunch of power; 2) the High Council of Justice of Ukraine is an independent constitutional body of state power, whose obligation is the protection of the judiciary freedom and judges' independence; 3) the High Council of Justice is empowered to have recourse to the Constitutional Court of Ukraine on the issue of the laws and other legal acts constitutionality as well as on the construction of the Constitution and the laws of Ukraine concerning the courts functioning and judges' rights and freedoms assertion; 4) the authority of the High Council of Justice are determined by special law.

Moreover, it is proposed to extend legislatively the authority of the High Council of Justice by devolving on it not inherent in other state institutions powers.

Viewing the differences of the European states' judicial systems, their practices on provision of the judiciary freedom and judges' independence should be implemented by observing Ukrainian historical, national peculiarities and traditions and by taking into account the current standards of the judiciary organization and functioning.

Keywords: the High Council of Justice of Ukraine, the National Council of Justice of the Republic of Poland, judges' independence, international standards of the judiciary.